

zapisala avtorica, edini "vratolomni" plezalec na vrhu gore. Stanič pa je pozneje opravil v Alpah še veliko vzponov. Bil je prvopristopnik na Watzmannu ("Bavarski Triglav") in Hoher Grallu. Stanič je bil vsestranski, bil je tudi pesnik, pisatelj, fizik, zemljepisec, botanik, prvi je izmeril višino Triglava itd.

Avtorica v delu predstavlja še instrumente, ki so jih imeli seboj na odpravi, piše o načinu merjenja višine vrhov in o njihovih slikovnih upodobitvah. Sledi poglavje o Grossglocknerju in Heiligenblutu kot cilju potovanj v predmarčni dobi. Zadnje deveto poglavje je objava dnevnika odprave na Grossglockner. Gre za doslej neznan rokopi, ki je bil leta 1993 najden v družinskem arhivu družine Salm. Rokopis obsega 260 strani (verso in recto). Avtor sicer nepodpisanega rokopa naj bi bil župnik Franc Joseph Orrasch (1765-1813). Dnevnik odprave je avtor pisal vsak dan od 4. avgusta do 2. septembra 1800. To odkritje je bilo tudi eden izmed motivov za izdajo te publikacije. O odpravi na Grossglockner je bil sicer že objavljen dnevnik krškega stolnega kanonika Sigismunda pl. Hohenwarta, in tudi o prvem vzponu na Grossglockner je bilo že veliko publiciranega. Avtorica pa je želela ta dogodek osvetliti v luči naravoslovnih raziskav takratnega časa, predstaviti prehod gora kot "terre incognite" do 18. stoletja v kraj najrazličnejših interesov in predstaviti alpinizem le kot enega od vidikov spremenjenega odnosa človeka do narave. Tako je knjiga zanimivo delo ne le o vzponu na Grossglockner, ampak tudi o človekovem odkrivanju narave.

Matevž Košir

100 let vrtca v Solkanu, Nova Gorica 2000, 112 strani

Sredi januarja 2001 je izšla knjiga z naslovom 100 let vrtca v Solkanu, rezultat sodelovanja solkanske enote novogoriškega vrtca, poimenovane po protifašistični aktivistki Julki Pavletič, založbe Branko iz Nove Gorice, založbe Jutro iz Ljubljane in Pokrajinskega arhiva v Novi Gorici. Publikacijo je uredila Vlasta Tul iz Pokrajinskega arhiva v Novi Gorici.

Knjigo začenja nagovor mag. Jožice Ferjančič, ravnateljice centralnega vrtca Nova Gorica, v katerega sodi nekdanj samostojni vrtec v Solkanu. Osrednji del prinaša zgodovinski oris razvoja vrtca in ga je napisala Vlasta Tul. Pisan je z zgodovinskega zornega kota in se ne ukvarja podrobno s pedagoškimi temami.

Za objavo so bili izbrani tudi nekateri ohranjeni, doživeto zapisani nagovori nekdanjih ravnateljic vrtca ob slovesnostih iz obdobja po drugi svetovni vojni in zapis ene prvih vzgojiteljic Marjetice Koršič. Prav za to priložnost je spomine na svoje delo v vrtcu strnila in zapisala njegova nekdanja ravnateljica Teodora Kr-

pan. Vzgojiteljice današnje enote so obiskale nekdanjo vzgojiteljico in upravnico vrtca Pavlico Bizjak in Heleno Brezigar, ki je hodila v vrtec v času italijanske oblasti pri nas, ter zapisale pogovor z njima.

Priloga zgodovinskemu orisu je tabela zaposlenih, števila otrok in skupin od začetkov do danes, ki je skupno delo centralnega vrtca Nova Gorica, enote v Solkanu in sodelavke iz Pokrajinskega arhiva v Novi Gorici. Sestavni del pa je tudi seznam danes zaposlenega osebja in otrok v petih starostnih skupinah enote Julke Pavletič.

Za izdajo samostojne knjižne publikacije smo se odločili iz več razlogov. Vrtecev s tako dolgo tradicijo je pri nas malo. Pomembni pa so tudi razlogi za njegovo ustanovitev, bili so predvsem nacionalnega in političnega značaja. Organizirala ga je desno usmerjena politična opcija v Solkanu s kaplanom Dermastio na čelu, blagoslovil pa goriški nadškof Jakob Missia. Po letu dni delovanja je skrb za vrtec prevzelo društvo Otroški vrt, vendar ga je težko vzdrževalo in je moralo vsa leta obstoja do prve svetovne vojne za pomoč prositi občino Solkan. V knjigi je natančneje obdelano tudi delovanje vrtca po letu 1924, ko ga je odprla italijanska nacionalistična organizacija Lega nazionale. Vrtci so bili takrat eno izmed sredstev v rokah italijanskih nacionalističnih organizacij, ki so poskušale poitalijančiti otroke že v najnežnejši dobi, hkrati pa je ustanova ponujala brezplačne obroke hrane in marsikateri družini pomagala prehraniti otroke. Vrtec je prenehal delovati ob kapitulaciji Italije leta 1943. Oživitve delovanja je prineslo leto 1950, sicer v skromnih in težkih razmerah, ki pa so se sčasoma izboljševale. Leta 1953 so se preselili v stavbo, kjer so še danes in kjer je vrtec deloval tudi med italijansko oblastjo. Leta 1952 so v bližnji nastajajoči Novi Gorici odprli vrtec, ki je počasi prerasel solkanskega, tako da so ga leta 1964 vključili vanj kot svojo enoto. Leta 1976 je stavbo vrtca prizadel potres, zato so jo morali izprazniti. Del otrok in osebja se je selil v nov prizidek osnovne šole Solkan, ki so ga namenili vrtcu, del pa so jih razporedili po drugih enotah novogoriškega vrtca. Leta 1979 so staro stavbo obnovili in zopet je zaživela kot enota novogoriškega vrtca. Danes sta v Solkanu dva vrtca, oba s koreninami v sto in leto dni starem vrtcu, ki smo mu namenili publikacijo.

Ob pripravi je bilo pregledano veliko še neuporabljenih virov iz državnih arhivov v Gorici in Trstu ter v Pokrajinskem arhivu v Novi Gorici.

Publikacijo bogatijo številne fotografije vrtca od začetkov dalje, objavljene pa so tudi nekatere risbice otrok, ki so vrtec obiskovali v letu 1999/2000.

Ob predstavitvi knjige je avtorica zgodovinskega pregleda delovanja vrtca v prostorih krajevne skupnosti Solkan postavila na ogled tudi manjšo priložnostno razstavo s prikazom razvoja vrtca, kakor ga prinaša knjiga, in sicer s kratko zgodovino, fotografijami, dokumenti in časopisnimi članki o njegovem delovanju.

Vlasta Tul